

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА
ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

НЕБОГА ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

УДК 007:338.47

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ ІНФОКОМУНІКАЦІЙНОЇ СФЕРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті проблем ринку та економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України.

Науковий керівник

доктор економічних наук, професор

Коваль Віктор Васильович,

Південний науковий центр Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України, виконувач обов'язки директора.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор

Мельник Мар'яна Іванівна,

Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», завідувачка сектору просторового розвитку;

доктор економічних наук, доцент

Гуцалюк Олексій Миколайович,

Центральноукраїнський національний технічний університет Міністерства освіти і науки України, професор кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності.

Захист відбудеться «12» березня 2021 р. о 15⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.177.02 в Інституті проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України за адресою: 65044, м. Одеса, Французький бульвар, 29.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України за адресою: 65044, м. Одеса, Французький бульвар, 29 та на сайті www.impeeg.od.ua.

Автореферат розісланий «10» лютого 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Горячук В.Ф.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Одним із стратегічних завдань економічної політики України є підвищення конкурентоспроможності економіки, вирішення якого передбачає впровадження інноваційної моделі розвитку. Вибір такого вектору обумовлюється необхідністю модернізації національної економіки, переорієнтації її до інтенсивного шляху розвитку із активним впровадженням нових технологій, виробництва знань, що в умовах переходу від індустріального до постіндустріального суспільства, заснованого на інформації та знаннях, відбувається через всебічний розвиток усіх сфер соціально-економічної діяльності, технологічного та організаційного вдосконалення виробництва, зростання освітнього і культурного рівня населення країни та ін. Трансформація моделі інноваційного розвитку національної економіки пов'язана із інформатизацією суспільства та інтелектуалізацією праці на основі технологій і послуг інфокомунікаційної сфери. Від рівня економічного і технологічного розвитку інфокомунікаційної сфери безпосередньо залежить створення повноцінної інноваційної інфраструктури національної економіки. Таким чином, наявність завдань інноваційного розвитку вітчизняної економіки, формування інформаційного суспільства обумовлює необхідність проведення системного дослідження, узагальнення і критичного переосмислення діючих методів і механізмів стратегічного управління інноваційним розвитком інфокомунікаційної сфери як фактора модернізації інноваційної інфраструктури національної економіки, і підкреслює актуальність теми дисертаційної роботи.

Дослідженню проблем інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери присвячено праці Б. Атростіка, П.П. Воробієнка, Б. Гейтса, К. Ерроу, В.В. Ковалю, І.А. Кораблінової, І.В. Литовченка, Л.М. Мартинова, М.І. Мельник, Т.С. Тиханової, Т.В. Уманець, Н.Л. Шлафман та ін. Проблеми активізації та ефективності інноваційної діяльності знаходять своє відображення в наукових працях зарубіжних і вітчизняних вчених, таких як: О.І. Амоши, Б.В. Буркинського, Г.С. Гамідова, В.М. Гранатурова, Т.В. Гринько, О.М. Гуцяляка, А.І. Землянкіна, Ю.В. Каракайя, С.І. Князева, В.Г. Колосової, Є.В. Лазарєвої, О.І. Лайка, В.Г. Мазніченка, Г.В. Моїсеєва, Н.О. Османова, В.П. Семиноженка, М.М. Скринька, Н.І. Хумарової, Л.І. Федулової, Т.М. Шотіка та ін.

Інноваційний процес розглядається ними як складний механізм, у зв'язку з чим виникають різні підходи щодо категоріального апарату, формування ефективного організаційно-економічного механізму, який забезпечує темпи розвитку інноваційної діяльності на новому етапі трансформаційних перетворень з акцентом на інтелектуалізацію та інформатизацію суспільства. Високо оцінюючи науковий теоретичний та практичний внесок вказаних учених, зазначимо, що у більшості праць з цієї теми відсутня єдність поглядів дослідників щодо теоретичних і методичних питань розвитку інноваційної інфраструктури національної економіки, визначення статусу інфокомунікаційної сфери в системі складових цієї інфраструктури та стратегічних орієнтирів розвитку підприємств інфокомунікаційної сфери. Саме недостатня вивченість і

наукова складність цих питань, методів й механізмів їх вирішення визначили вибір теми дисертаційного дослідження, мету, коло досліджуваних задач.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до планів науково-дослідницької роботи Одеської національної академії зв'язку ім. О.С. Попова за темами: «Теоретичні та практичні аспекти інноваційного розвитку телекомунікаційних компаній в умовах глобальної економічної трансформації» (номер державної реєстрації 0111U005687), в межах якої автором визначено теоретичні аспекти розвитку інноваційної інфраструктури в Україні та ролі держави в процесі її формування; «Проблеми та перспективи інноваційного розвитку сфери інфокомунікацій: теоретико-методологічний аспект» (номер державної реєстрації 0114U004801), в межах якої автором обґрунтовано роль інформаційно-комунікаційної сфери в інноваційному розвитку країни, та показано значення освіти у забезпеченні ефективного функціонування цієї сфери національної економіки; Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України за темою: «Трансформація теоретичних засад розвитку ринку інноваційних технологій в Україні» (номер державної реєстрації 0119U002418), в межах якої автором проведено аналіз формування інноваційного середовища як головного чинника сучасного розвитку економіки.

Мета і завдання дослідження. *Метою дисертаційної роботи є розробка та обґрунтування теоретико-методичних положень та науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери національної економіки. Для досягнення мети поставлено такі завдання:*

- визначити поняття інноваційної інфраструктури та соціально-економічну сутність її складових як економічної категорії та підсистеми національної інноваційної системи;
- дослідити сучасні особливості формування інноваційної інфраструктури національної економіки в системному взаємозв'язку з розвитком інфокомунікаційної сфери;
- визначити умови інституціонального забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери;
- проаналізувати стан розвитку та інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери на базі економіко-статистичних моделей;
- обґрунтувати методичне забезпечення реалізації стратегічного управління розвитком інфокомунікаційної сфери як необхідного інструменту модернізації інноваційної інфраструктури національної економіки;
- обґрунтувати структурну характеристику інфокомунікаційної сфери та оцінки її ефективності інноваційного розвитку в системі інноваційної інфраструктури національної економіки.

Об'єкт дослідження – процес розробки та обґрунтування теоретико-методичних положень та науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери національної економіки.

Предмет дослідження – теоретико-методичні положення та науково-практичні рекомендації щодо забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери національної економіки.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дисертації стали праці учених-теоретиків стосовно розвитку інноваційної інфраструктури національної економіки, державного регулювання інноваційної діяльності, забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери.

Для вирішення завдань наукового дослідження, поставлених в дисертації, застосовано загальнонаукові теоретичні методи: класифікація, групування, узагальнення – при аналізі тлумачень учених щодо визначення сутності та розвитку об'єкту дослідження; аналізу та синтезу – при деталізації основних наукових категорій дослідження, визначенні та обґрунтуванні сформованих в результаті дослідження понять і категорій; порівняльно-історичний метод – при пізнанні місця і ролі інфокомунікаційної сфери у функціонуванні інноваційної інфраструктури; схематичного та графічного зображення – для наочного подання отриманих результатів дослідження й аналітичних даних. У процесі вирішення завдань дослідження використано також спеціальні методи наукового пізнання: формально-логічний – для розроблення методики оцінки ефективності інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери як складової інноваційної інфраструктури національної економіки; порівняння, порівняльного аналізу, статистичний – для комплексної оцінки сучасного стану інноваційної діяльності України та інфокомунікаційної сфери; економіко-математичного моделювання та кореляційно-регресійного аналізу – для розроблення економіко-математичної моделі інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери.

Інформаційну базу дослідження становлять праці зарубіжних та вітчизняних учених, законодавчі документи Верховної Ради України, аналітичні матеріали Кабінету Міністрів України; статистичні матеріали Державної служби статистики України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України; аналітичні довідки Міністерства освіти та науки України; офіційні матеріали Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації; офіційні матеріали міжнародних економічних організацій та об'єднань; державні та регіональні програми соціально-економічного розвитку; дані мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні комплексного підходу до формування та вдосконалення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери як складової інноваційної інфраструктури національної економіки. Науковою новизною характеризуються такі результати виконаного дослідження:

удосконалено:

– науково-методичний підхід до формування стратегічного напрямку забезпечення розвитку інфокомунікаційної сфери в частині групування етапів реалізації управлінських заходів, що об'єднані прогнозно-аналітичним, інтенсифікаційно-орієнтованим та атестаційним модулями. Реалізація такого

підходу сприятиме активізації інноваційних процесів у всіх сферах економічної діяльності та розвитку інноваційної інфраструктури національної економіки шляхом впровадження високотехнологічних інновацій;

- наукові підходи до визначення стану і тенденцій розвитку інфокомунікаційної сфери України на основі аналізу запропонованого переліку ключових якісних та кількісних показників діяльності її економічних агентів, що надає можливість визначити основні проблеми цієї сфери та обґрунтувати сценарії її стратегічного розвитку;

- методичні підходи до структуризації інфокомунікаційної сфери на основі виділення її основних класифікаційних ознак із урахуванням багатоаспектності, багатомірності та мультифункціональності, що, в свою чергу, дозволяє виокремити її складові (інноваційну, інфраструктурну, виробничу, споживчо-обслуговуючу) як окремі специфічні підсистеми, що мають свої характерні риси та дозволяють визначити інфокомунікаційну сферу як глобальну мережеву інфраструктуру;

дістало подальший розвиток:

- підхід до визначення сутності економічної категорії «інноваційна інфраструктура», що розкриває її значення в системі відтворення суспільних відносин інноваційного типу, який, на відміну від існуючих, поглиблює використання складових, функцій та завдань інноваційної інфраструктури та розкриває зміст її логічної форми, представлений комплексом взаємопов'язаних елементів, які створюють необхідну і достатню основу для забезпечення реалізації виробничих відносин суб'єктів інноваційної діяльності на всіх стадіях інноваційного циклу;

- методичні засади розвитку інноваційної інфраструктури, які базуються на впровадженні організаційних заходів щодо функціонування її елементів та врахуванні інноваційного циклу на макро-, мезо-, мікрорівнях, який, на відміну від існуючих, враховує системоутворюючу функцію інфокомунікаційної сфери, що реалізується на двох рівнях – у її власній організації (ендогенно), та у функціонуванні усієї інноваційної інфраструктури в цілому (екзогенно) і може виступати ключовою складовою національної інноваційної політики;

- науковий підхід до формування державної політики інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери, який, на відміну від існуючих, враховує комплекс цілей, розподілення функцій економічних агентів, системний підхід до управління інфраструктурою, та передбачає створення інноваційно-інвестиційних хабів для формування інформаційної бази даних та обміну знаннями за основними науково-технічними розробками, тенденціями ринку інновацій та для оприлюднення моніторингу реалізації інвестиційних та інноваційних програм на регіональному і національному рівнях.

Практичне значення одержаних результатів Наукові результати дисертаційної роботи створюють теоретико-методичну основу для розвитку інфокомунікаційної сфери як необхідної умови формування та розвитку інноваційної інфраструктури національної економіки на основі їх взаємосприяння. Основні положення дисертаційної роботи доведено до рівня

конкретних практичних пропозицій щодо стратегічного управління розвитком інфокомунікаційної сфери як складової інноваційної інфраструктури національної економіки.

Практична значущість теоретичних і методичних положень дослідження підтверджується їх використанням Департаментом економічного розвитку і торгівлі Одеської обласної державної адміністрації при розробці проекту Програми соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2020 рік, актуалізованої Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області до 2027 року та планів заходів з її виконання (довідка про впровадження № 01.1-17/1187 від 02.06.2020 р.); Департаментом фінансів Вінницької обласної державної адміністрації при розробці проекту Програми економічного і соціального розвитку Вінницької області на 2020 рік (довідка від 31.07.2020 р.); Агентством транскордонного співробітництва «Єврорегіон «Нижній Дунай» в процесі підготовки, оцінки та відбору інноваційних програм і проектів регіонального інноваційного розвитку Одеської області як частини Єврорегіону «Нижній Дунай» (довідка № 84/08-20 від 21.08.2020 р.). Розроблені науково-прикладні засади щодо формування інноваційної політики, розвитку інноваційної інфраструктури в Україні використовуються у науково-дослідній роботі Одеської національної академії зв'язку ім. О.С. Попова (довідка про впровадження № 04-09/44 від 21.02.2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною, завершеною науковою працею, у якій викладено авторський підхід до вирішення важливого наукового завдання – розвитку інфокомунікаційної сфери як складової інноваційної інфраструктури національної економіки. Наукові положення, результати, рекомендації, які виносяться на захист, сформульовані автором самостійно. Особистий внесок здобувача в працях, опублікованих у співавторстві, конкретизовано в списку публікацій. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у роботі використано лише положення і розробки, отримані особисто автором.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційної роботи доповідалися, обговорювалися й одержали позитивну оцінку на Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях, серед яких: «70-та науково-технічна конференція професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів та студентів» (м. Одеса, 1 – 3 грудня 2015); IV Симпозіум «Трансформація фінансових відносин в умовах економічної глобалізації», (м. Харків, 10 листопада 2011 року); «Наука и образование – 2012/2013» (м. Прага, 27 грудня 2012– 05 січня 2013 року); «European integration of economics, education and law» (Warsaw, 22-23 March 2018); «Наукове забезпечення технологічного прогресу XXI сторіччя» (м. Чернівці, 1 травня 2020 року); VII міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих науковців «Актуальні проблеми маркетингового менеджменту в умовах інноваційного розвитку економіки» (м. Луцьк, 8 травня 2020)

Публікації. За результатами наукових досліджень опубліковано 17 наукових праць, з яких 1 – розділ у колективній монографії, 9 – статті в

наукових фахових виданнях (у тому числі 7 – у виданнях іноземних держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз), 1 – у виданні Європейського Союзу, 6 – матеріали Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференцій. Загальний обсяг авторських публікацій – 8,15 д. а., із них належать особисто автору 7,53 д. а.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (у першому розділі 93 найменувань, у другому – 82 найменувань та третьому – 40 найменувань), чотирьох додатків. Повний обсяг дисертації складає 277 сторінок, з них основний текст – 231 сторінок, анотація – 13 сторінок, список використаних джерел – 23 сторінки, 4 додатки – на 10 сторінках. Робота містить 34 таблиці на 38 сторінках, 21 рисунок на 13 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі **«Теоретичні засади розвитку інноваційної інфраструктури у системному взаємозв'язку із інфокомунікаційною сферою»** проведено теоретичний аналіз підходів до визначення сутнісної характеристики інноваційної інфраструктури як підсистеми національної інноваційної системи, узагальнено теоретичні засади формування інноваційного середовища розвитку національної економіки та досліджено сучасні особливості формування інноваційної інфраструктури національної економіки в системному взаємозв'язку з розвитком інфокомунікаційної сфери.

Інноваційна інфраструктура є одночасно як процесом, так і результатом інтеграційних взаємозв'язків учасників інноваційної діяльності на всіх етапах створення інноваційного продукту, тобто – інноваційного циклу. Інноваційний цикл передбачає поступове, поетапне перетворення нової ідеї на новий товар, і представляє собою єдність взаємопов'язаних процесів: періоду створення нововведення (наука-техніка-виробництво) і життєвого циклу інновації (реалізація-споживання-задоволення попиту). Цільовою функцією інноваційної інфраструктури є забезпечення безперервної стадійності інноваційного циклу, єдності його початку і кінця, іншими словами – забезпечення відтворення економіки інноваційного типу.

На основі проведеного аналізу надано авторське бачення сутності економічної категорії «інноваційна інфраструктура» та розкрито її значення в системі відтворення суспільних відносин інноваційного типу, а саме як системного утворення, представленого комплексом взаємопов'язаних елементів, що створюють необхідну і достатню основу для забезпечення реалізації виробничих відносин суб'єктів інноваційної діяльності на всіх стадіях інноваційного циклу. Показано, що вплив інфокомунікаційної сфери на розвиток інноваційної інфраструктури визначається, по-перше, тим місцем, яке вона займає в інноваційній інфраструктурі, і, по-друге, особливостями її

функціонування в даній інфраструктурі. Виступаючи найбільш інноваційною сферою національної економіки та перманентно генеруючи нові технології та знання, ця сфера проникає у кожний складовий елемент інноваційної інфраструктури, забезпечуючи в цілому її функціонування.

Усі структурні елементи інноваційної інфраструктури включають елементи інфокомунікаційної сфери, оскільки інноваційна інфраструктура національної економіки може здійснювати свою діяльність лише маючи в своєму розпорядженні сучасні засоби зв'язку з їх технічним забезпеченням. Поєднуючись зі структурою інноваційної інфраструктури, інфокомунікаційна сфера створює єдине середовище діяльності інноваційної інфраструктури та є системоутворюючим фактором її розвитку. Це означає нову якість організації та діяльності інноваційної інфраструктури, коли взаємодія її складових формує систему, в якій усі елементи взаємопов'язані, впливають один на одного та без цього впливу жоден з них не реалізується повною мірою.

Крім того, системоутворююча функція інфокомунікаційної сфери в інноваційній інфраструктурі реалізується на двох рівнях – у власній організації та функціонуванні (ендогенно), та в функціонуванні усієї інноваційної інфраструктури в цілому (екзогенно). Тим самим відбувається процес взаємосприяння розвитку інфокомунікаційної сфери та інноваційної інфраструктури. Проведений аналіз дає підстави зробити висновок про багаторазовий активний вплив інфокомунікаційної сфери на інноваційну інфраструктуру та суспільні процеси, пов'язані з інноваціями:

- проникнення елементів інфокомунікаційної сфери в інноваційну інфраструктуру носить дифузний характер, сприяючи розвитку кожного її елементу. Тим самим створюється системна єдність «інфокомунікаційна сфера - інноваційна інфраструктура», завдяки якій організація інноваційної інфраструктури досягає якісно нового рівня;

- провідна роль інфокомунікаційної сфери у функціонуванні інноваційної інфраструктури, як стимулятора інновацій, виявляється в такому: в багато разів збільшується кількість накопиченої та використаної інформації; інфокомунікаційна сфера вносить свій внесок в економічне зростання та інновації за рахунок економії праці та ресурсів, підвищення продуктивності праці; за допомогою інфокомунікаційної сфери створюється більш ефективна модель організації інноваційної діяльності; розвиток інфокомунікаційної сфери та використання її елементів в інноваційних процесах здійснює прямий вплив на підвищення конкурентоспроможності компаній; ефективність впливу інфокомунікаційної сфери на діяльність інноваційної інфраструктури значно зростає на основі все більш широкого застосування нових засобів зв'язку та інноваційних технологій;

- розвиток та вдосконалення інфокомунікаційної сфери здійснює вплив на структуру макроекономіки, підпорядковуючи її потребам інноваційних процесів;

- багатосторонній позитивний вплив інфокомунікаційної сфери на інноваційну інфраструктуру та макроекономіку в цілому, оскільки темпи

зростання ВВП залежать від темпів зростання інфокомунікаційної сфери та змінюються синхронно в одному напрямку.

Усі відзначенні напрямки позитивного впливу інфокомунікаційної сфери на інноваційну інфраструктуру мають єдину причину: вони виражають дію закономірного процесу трансформації індустріальної системи розвитку суспільства в постіндустріальну.

У другому розділі **«Сучасний стан і проблеми функціонування інфокомунікаційної сфери та її складових»** розроблено методичні засади інституціонального забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери, що полягає в обґрунтуванні напрямів державного забезпечення інноваційного розвитку національної економіки та її інфраструктури.

На підставі дослідження правових, організаційних, інноваційних і економічних умов регуляторної діяльності сукупності державних і недержавних інституцій визначено засади інституціонального і нормативно-правового забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності інфокомунікаційної сфери як базису формування інноваційної інфраструктури національної економіки.

На сьогодні в Україні функціонує недостатньо ефективна система державного забезпечення інноваційного розвитку національної економіки та її інфраструктури. Ґрунтуючись на проведених дослідженнях, з метою підвищення ефективності інноваційної інфраструктури національної економіки, доцільним є створення єдиної онлайн-платформи для обміну ноу-хау, або знаннями за основними науково-технічними розробками, тенденціями ринку інновацій та для оприлюднення моніторингу реалізації інвестиційних та інноваційних програм, створення інноваційно-інвестиційних хабів, розгортання інноваційно-технологічних мереж, системи інтелектуального прийняття рішень з метою інтеграції у світовий глобалізований інноваційно-технологічний простір. Для забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери, розгортання інноваційно-технологічних мереж, системи інтелектуального прийняття рішень, з метою підвищення ефективності інноваційної інфраструктури національної економіки, необхідним є створення інноваційно-інвестиційних хабів, концептуальна основа яких відображена на рис. 1.

Виокремлено основні особливості економічної діяльності в інфокомунікаційній сфері та сформульовано її класифікаційні ознаки структурного розподілу, що стало базисом до визначення структури інфокомунікаційної сфери національної економіки, яка складається з декількох блоків-сегментів: базового (елементарного), відповідального за створення матеріальної техніко-технологічної платформи функціонування інформаційно-комунікаційних технологій; обслуговуючого (додаткового), що забезпечує безперебійне функціонування базового сегменту й системи в цілому; організаційно-структурного (структуро-системо-утворюючого, сполучно-мережевого), що відповідає за забезпечення зв'язку між елементами системи; прогресивно-новаторського (ініціюючого), що генерує, мотивує, задає вектор, ступінь, силу, глибину, інтенсивність і якість розвитку галузі, економічної діяльності в інфокомунікаційній сфері. Визначено структури державного

інституціонального супроводження інноваційної діяльності в деяких країнах світу. Проаналізовано основні нормативно-правові акти щодо регулювання науково-технічної та інноваційної діяльності України.

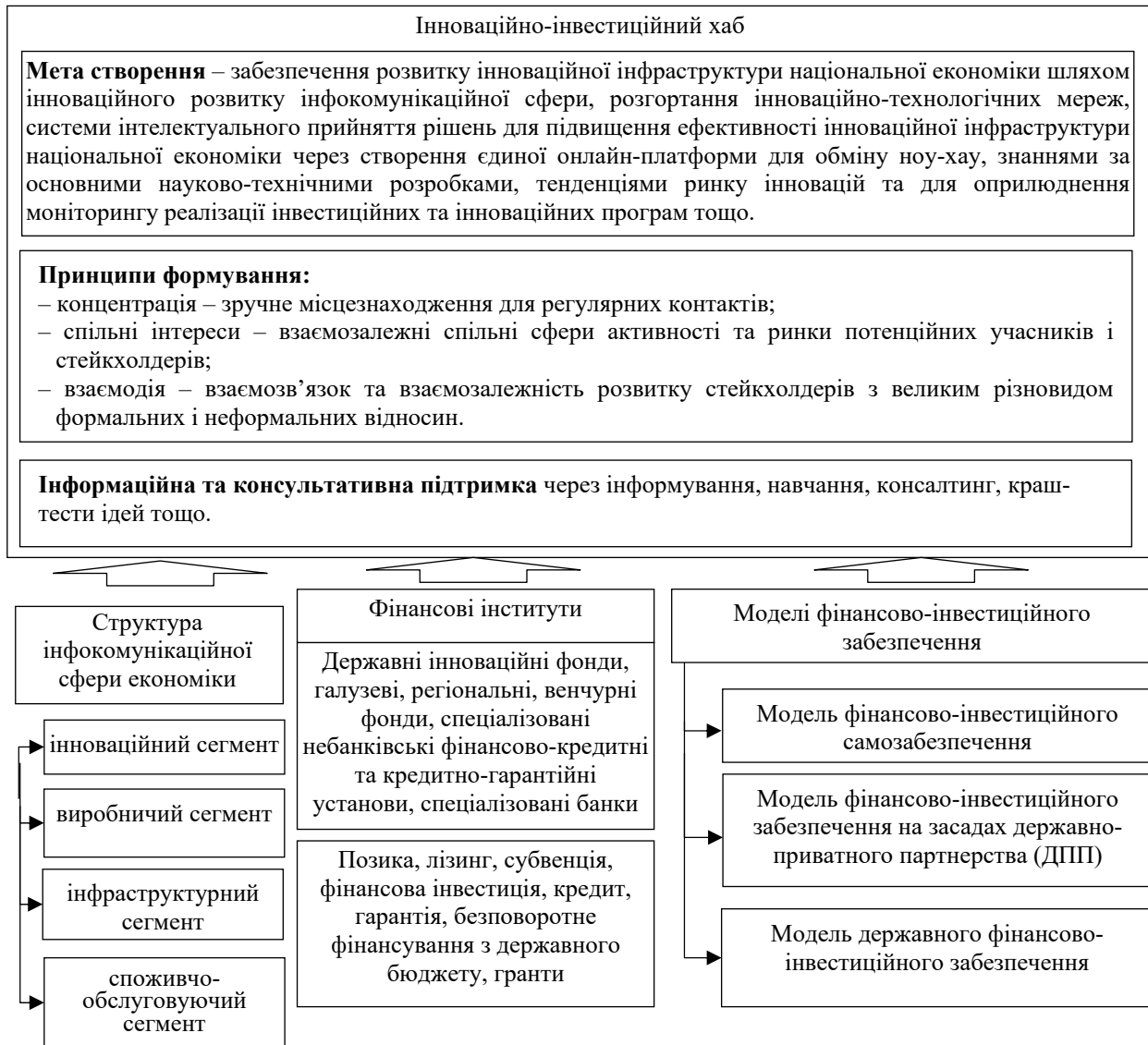

Рис. 1. Концептуальні основи інноваційно-інвестиційного хабу інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери

Джерело: розроблено автором

У третьому розділі «**Методичні основи забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери**» проведено кореляційно-регресійний аналіз інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери та визначено стратегічні етапи управління її інноваційним розвитком. На основі інформаційних, аналітичних та статистичних даних інфокомунікаційної сфери за 2007-2019 роки встановлено кореляційну залежність між обсягами реалізованих послуг, капітальних інвестицій і вартості необоротних активів, з урахуванням індексів тарифів на послуги зв'язку (табл. 1), та побудовано моделі залежності впливу обсягів капітальних інвестицій на обсяги реалізованих послуг (формула 1), а також впливу обсягів капітальних інвестицій, вартості необоротних активів на

обсяги реалізованих послуг в інфокомунікаційній сфері з урахуванням індексів тарифів на послуги зв'язку (формула 2) за допомогою використання відомих коефіцієнтів кореляції.

Таблиця 1

Коефіцієнти кореляції показників економічної діяльності
інфокомунікаційної сфери України 2007-2019 рр.

Показники	Обсяг реалізованих послуг в інфокомунікаційній сфері, млн. грн	Капітальні інвестиції, млн. грн	Вартість НА підприємств інфокомунікаційної сфери, млн. грн	Індекси тарифів на послуги зв'язку, %
Обсяг реалізованих послуг в інфокомунікаційній сфері, млн. грн	1,0000	0,7819	-0,6244	0,9117
Капітальні інвестиції, млн. грн	0,7819	1,0000	-0,6734	0,6957
Вартість НА підприємств інфокомунікаційної сфери, млн. грн	-0,6244	-0,6734	1,0000	-0,4652
Індекси тарифів на послуги зв'язку, %	0,9117	0,6957	-0,4652	1,0000

Джерело: розраховано автором

На підставі емпіричних досліджень доведено щільну кореляційну залежність між обсягами капітальних інвестицій, вартості необоротних активів і реалізованих послуг з урахуванням індексів тарифів на послуги зв'язку, та побудовано регресійні моделі, які є достовірними та статистично значимими за F -критерієм Фішера при 95%-у рівні надійності.

Економіко-статистична модель впливу обсягів капітальних інвестицій на обсяги реалізованих послуг ($O_{РПФ}$) має вигляд:

$$O_{РПФ} = 37902,3 + 1,1833 \cdot V_{КІ}. \quad (1)$$

Економіко-статистична модель впливу обсягів капітальних інвестицій, вартості необоротних активів ($V_{НА}$) на обсяги реалізованих послуг в інфокомунікаційній сфері з урахуванням індексів тарифів на послуги зв'язку ($V_{ІТ}$), запишеться так:

$$O_{РПФ} = -55919,8250 + 0,2448 \cdot V_{КІ} + 0,0240 \cdot V_{НА} + 1026,4028 \cdot V_{ІТ}. \quad (2)$$

Досліджуючи вплив обсягів капітальних інвестицій, вартості необоротних активів на обсяги реалізованих послуг в інфокомунікаційній сфері, з урахуванням індексів тарифів на послуги зв'язку, встановлено, що у 89,18% випадків обсяги реалізованих послуг залежать від обраних факторів ($R^2 = 0,8918$) та на 10,82% – від усіх інших факторів. Все це підтверджує наявність тісних взаємозв'язків між досліджуваними показниками та свідчить про перспективність здійснення капітальних інвестицій в інноваційний розвиток інфокомунікаційної сфери.

Проведено прогнозування, яке показало, що щорічне збільшення обсягів капітальних інвестицій на 30% сприятиме підвищенню обсягів реалізованих послуг щорічно у межах 11-13%, яке за три роки становитиме приблизно 25%, а збільшення кількості інноваційно активних підприємств досліджуваної сфери можна очікувати приблизно на 15%, що може бути реалізовано у напрямку збільшення наукових досліджень і розробок в інфокомунікаційній сфері з метою подальшого впровадження та комерціалізації інноваційних технологій (рис. 2).

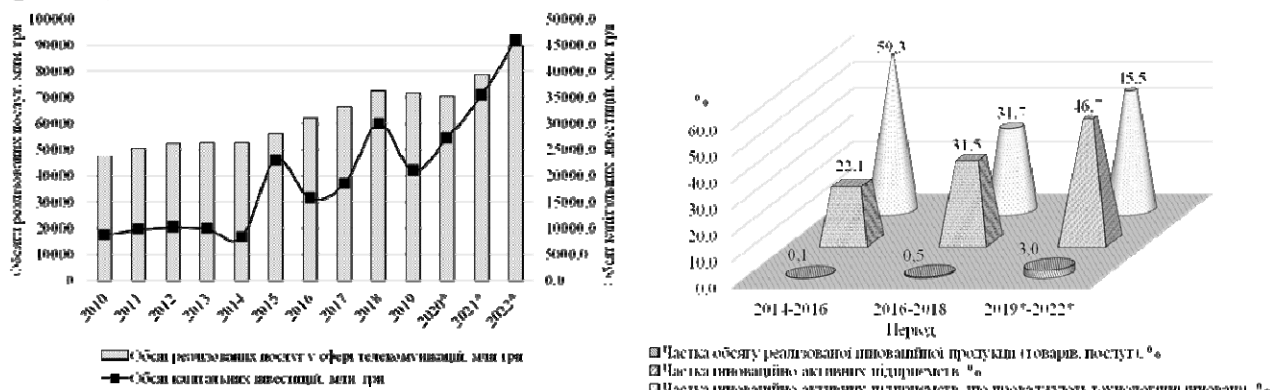

Рис. 2. Прогнозування обсягів реалізованих послуг та інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери

Джерело: побудовано автором

Результати проведеного аналізу можуть бути корисними у процесі прогнозування та планування інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери України.

Автором запропоновано стратегічне забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери та виокремлено його взаємопов'язані етапи (рис. 3).

Напрями стратегічного забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери складаються з 11 етапів, які об'єднанні в три модулі: прогнозно-аналітичний, інтенсифікаційно-орієнтований та атестаційний, реалізація якого сприятиме інтенсифікації інноваційних процесів у сферах економічної діяльності та розвитку інноваційної інфраструктури національної економіки, оскільки організації, що відносяться до інноваційної інфраструктури, знаходяться в певному технологічному та економічному зв'язку, що виражає єдність етапів інноваційної діяльності.

На основі проведених досліджень у дисертаційній роботі виділено стратегічні пріоритетні напрями інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери (рис. 4). Для досягнення представлених стратегічних напрямів інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери необхідно здійснити низку заходів, спрямованих на:

- розробку механізму здійснення фінансово-інвестиційного забезпечення розвитку інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери;
- розробку узгодженої науково-технологічної політики та політики інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери;

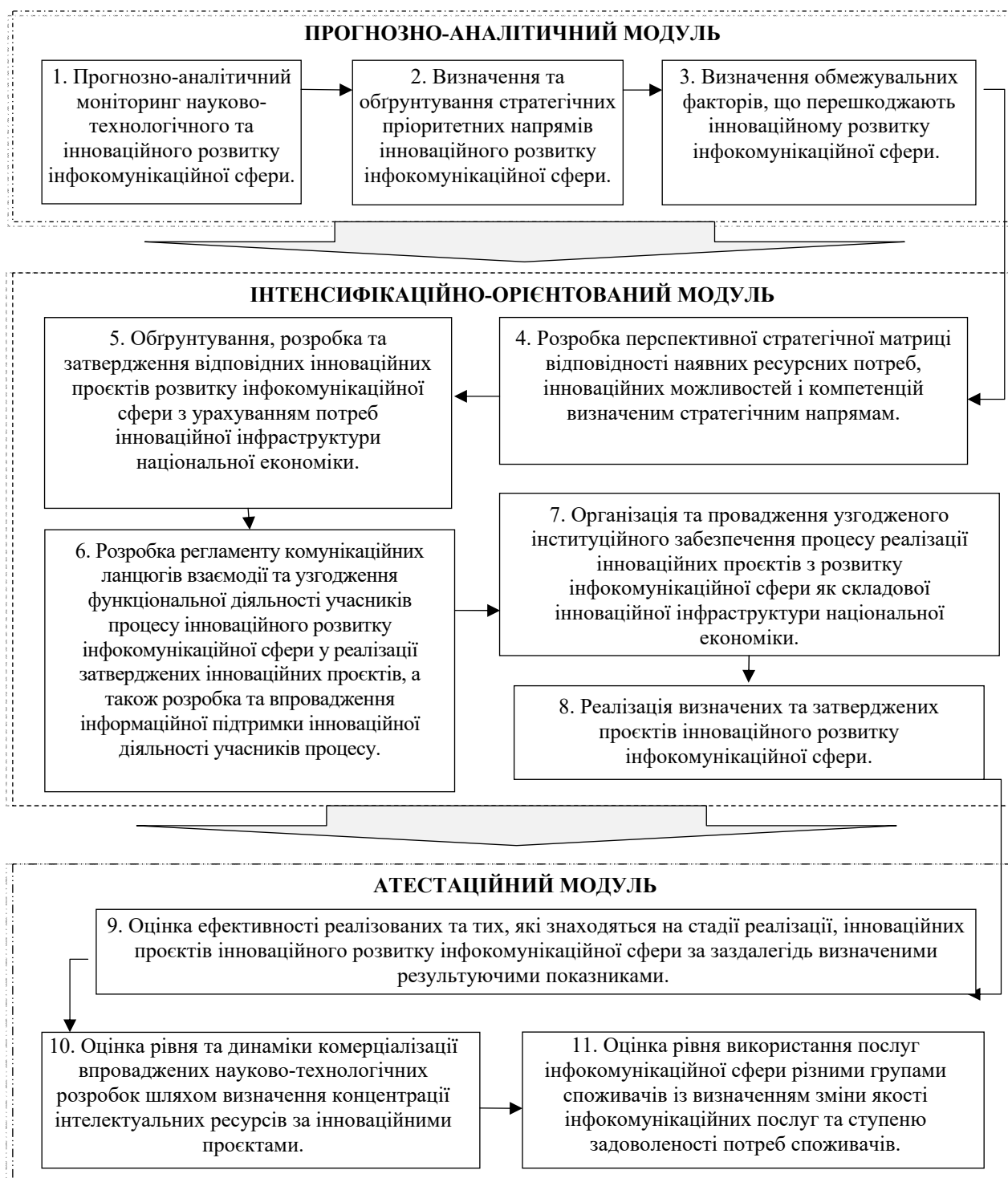

Рис. 3. Взаємопов'язані етапи стратегічного забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери як складової інноваційної інфраструктури національної економіки

Джерело: розроблено автором

– розробку розвиненої відповідної нормативно-законодавчої бази, що сприятиме розвитку інноваційних процесів та розвитку трансферу технологій; розробку системи страхування інноваційних ризиків;

– розробку механізму кооперації та інтеграції підприємств інфокомунікаційної сфери, науково-дослідних організацій, вищих навчальних закладів, міністерств та відомств інших сфер економічної діяльності;

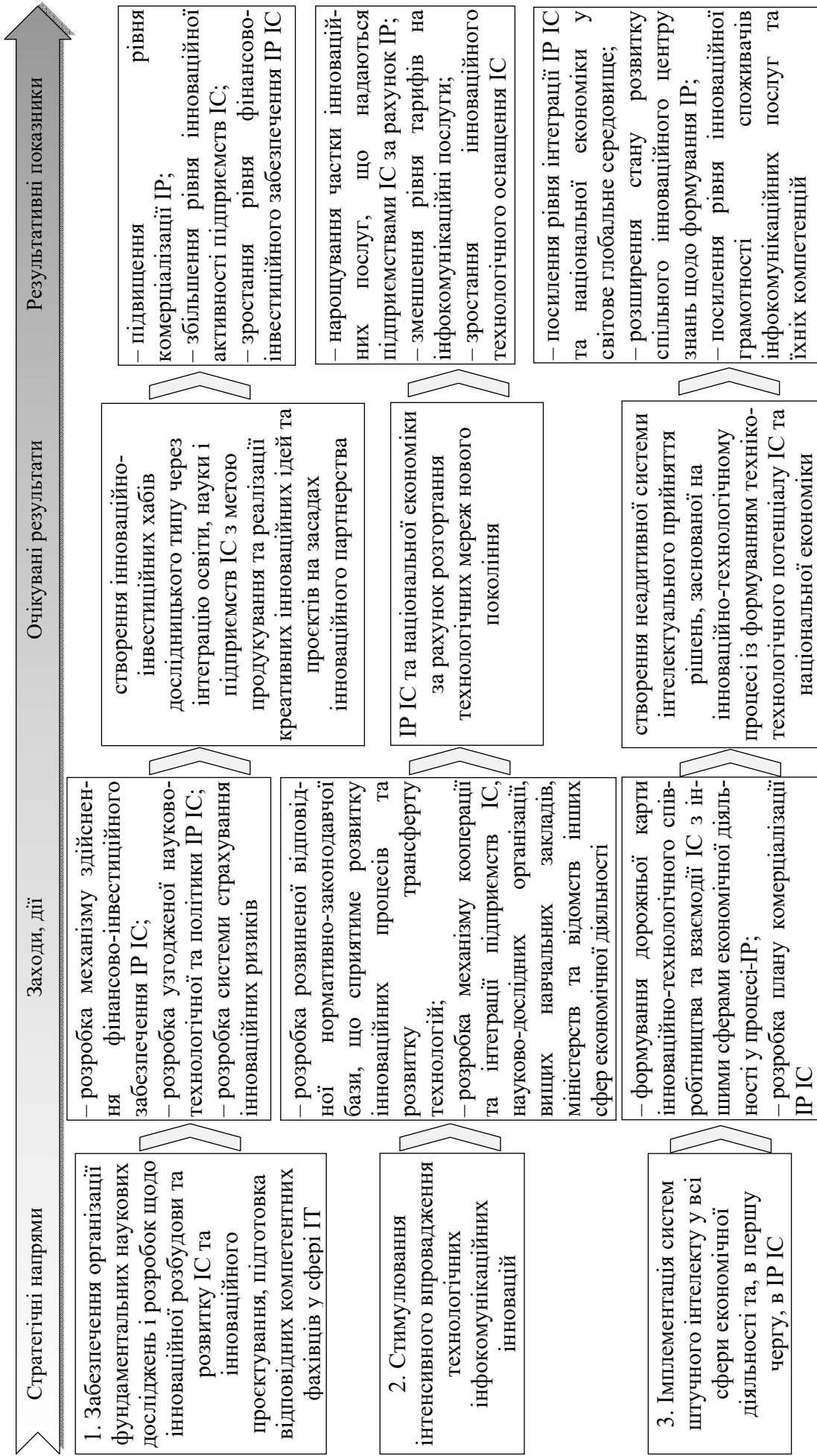

Рис. 4. Стратегічні пріоритетні напрями інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери

Джерело: розроблено автором.

– формування дорожньої карти інноваційно-технологічного співробітництва та взаємодії інфокомунікаційної сфери з іншими сферами економічної діяльності у процесі формування інноваційної інфраструктури національної економіки;

– розробку плану комерціалізації результатів інноваційного проектування інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери.

Наслідком досягнення поставлених стратегічних напрямів можна очікувати таких результатів як:

1. Створення інноваційно-інвестиційних хабів дослідницького типу через інтеграцію освіти, науки і підприємств інфокомунікаційної сфери з метою продукування та реалізації креативних інноваційних ідей та проектів на засадах інноваційного партнерства.

2. Інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери та національної економіки за рахунок розгортання технологічних мереж нового покоління.

3. Створення неадитивної системи інтелектуального прийняття рішень, що базується на інноваційно-технологічному процесі із формуванням техніко-технологічного потенціалу інфокомунікаційної сфери та національної економіки.

Забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери потребує великого обсягу оборотного капіталу, отримати який без спеціальних заходів щодо підтримки у сучасних умовах досить складно. Тому необхідним є формування сукупності моделей щодо фінансово-інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери (табл. 2).

Таблиця 2

Моделі фінансово-інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери

Модель	Зміст	Ланка застосування
Модель фінансово-інвестиційного самозабезпечення	підприємства інфокомунікаційної сфери здійснюють самофінансування з метою розвитку об'єкту інноваційної інфраструктури та отримання прибутку за рахунок надання послуг на основі інноваційних технологій	впровадження технологічних інфокомунікаційних інновацій
Модель фінансово-інвестиційного забезпечення на засадах держано-приватного партнерства (ДПП)	підприємства інфокомунікаційної сфери спільно з державними органами влади здійснюють фінансування з метою отримання соціально-економічного ефекту, вираженого у підвищенні конкурентоспроможності сфери та національної економіки, створення робочих місць, розширення бази оподаткування, розвиток смарт-міст та місцевих інноваційних інфраструктур (регіонального рівня)	підготовка ІТ фахівців, впровадження систем штучного інтелекту, розбудова інноваційної інфраструктури, проведення науково-дослідних робіт
Модель державного фінансово-інвестиційного забезпечення	державні органи влади здійснюють фінансування наукових досліджень та інноваційного проектування з подальшою комерціалізацією шляхом впровадження результатів у діяльність інноваційної інфраструктури інфокомунікаційної сфери	проведення наукових досліджень і розробок в інфокомунікаційній сфері

Джерело: розроблено автором.

Застосування таких моделей фінансово-інвестиційного забезпечення дозволить не тільки ефективно підтримувати реалізацію інноваційних проєктів інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери, а й прискорить час окупності проєктів, що, в свою чергу, приведе до більшого соціально-економічного ефекту.

Враховуючи те, що саме ступінь впровадження та використання інфокомунікацій в інших сферах економічної діяльності забезпечує найбільш ефективне їхнє функціонування, інноваційний розвиток інфокомунікаційної сфери виступає вирішальним фактором економічного зростання і розвитку національної економіки. При цьому ефективність інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери доцільно оцінювати за допомогою інтегрального показника, визначеного на основі розробленого методичного інструментарію якісної та кількісної оцінки, та формуючих показників системи критеріїв, що враховують організаційний, інноваційний, економічний, соціальний, споживчий, цифровий та макроекономічний аспекти.

Визначення інтегрального показника ефективності інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери національної економіки ($\Pi_{\text{ІРІС}} = 0 \dots 1,0$, одиниць) автором пропонується проводити таким чином:

$$\Pi_{\text{ІРІС}} = \sum_{j=1}^m \left(\sum_{i=1}^n I_{ij} \cdot B_i \right) \cdot B_j, \quad (3)$$

де B_i – ступінь впливу i -того показника на j -тий аспект оцінювання,

$\sum_{i=1}^n B_i = 1,0$; B_j – ступінь впливу j -того аспекту оцінювання на інтегральний

показник, $\sum_{j=1}^n B_j = 1,0$; I_{ij} – i -тий показник j -ого аспекту оцінювання; n –

кількість i -тих показників в j -тому аспекті оцінювання; m – кількість j -тих аспектів оцінювання при визначенні інтегрального показника оцінки інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери.

Використання розробленого автором інструментарію кількісного та якісного визначення рівня інноваційного розвитку дає змогу виявити, проаналізувати й оцінити повною мірою організаційний, інноваційний, економічний, соціальний, споживчий, цифровий та макроекономічний аспекти з метою визначення подальших стратегічних напрямів розвитку інфокомунікаційної сфери та її потенціалу через цифровізацію різних сфер економічної діяльності впливати на підвищення конкурентоспроможності всіх суб'єктів національної економіки на світовому ринку.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та представлено нове вирішення наукового завдання щодо забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери національної економіки, що є основою для

формування в країні економіки нового типу відтворення – інноваційної, матеріальною платформою становлення якої виступає ефективна розгалужена інноваційна інфраструктура.

Одержані результати дозволили зробити такі висновки теоретико-методичного та практичного характеру.

1. Надано авторське бачення сутності економічної категорії «інноваційна інфраструктура» та розкрито її значення в системі відтворення суспільних відносин інноваційного типу, а саме як системне утворення, представлене комплексом взаємопов'язаних елементів, що створюють необхідну і достатню основу для забезпечення реалізації виробничих відносин суб'єктів інноваційної діяльності на всіх стадіях інноваційного циклу. Розкрито функції інноваційної інфраструктури, які полягають в забезпеченні необхідними ресурсами та послугами всіх ланок інноваційного процесу з метою становлення інноваційного бізнесу в країні в умовах трансформаційних процесів. Показано, що створення національної інноваційної інфраструктури повинно стати базисною складовою національної інноваційної політики та невід'ємною частиною економічної політики держави взагалі з наданням їй статусу державного пріоритету.

2. Визначено місце і роль інфокомунікаційної сфери як складової системи інноваційної інфраструктури у її формуванні, розвитку та забезпеченні ефективного функціонування і створенні відповідної моделі інноваційного розвитку на рівні макро-, мезо- та мікроекономіки. Визначено системоутворюючу функцію інформаційно-комунікаційних технологій в інноваційній інфраструктурі, яка реалізується на двох рівнях – у власній організації та функціонуванні (ендогенно), та в функціонуванні усієї інноваційної інфраструктури в цілому (екзогенно). Інфокомунікаційна сфера стає важливим чинником формування інноваційного середовища та причинною основою створення єдиної цілісної системи – «інфокомунікаційна сфера-інноваційна інфраструктура»

3. Розроблено концептуальні основи інноваційно-інвестиційного хабу як інфраструктурного утворення національної економіки, метою створення якого є забезпечення розвитку інноваційної інфраструктури національної економіки шляхом інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери, розгортання інноваційно-технологічних мереж, системи інтелектуального прийняття рішень через створення єдиної онлайн-платформи для обміну ноу-хау, знаннями за основними науково-технічними розробками, тенденціями ринку інновацій та для оприлюднення моніторингу реалізації інвестиційних та інноваційних програм на регіональному і національному рівнях.

4. Визначено структуру інфокомунікаційної сфери національної економіки, яка складається з базового (елементарного); обслуговуючого (додаткового); організаційно-структурного (структуро-системо-утворюючого, сполучно-мережевого) та прогресивно-новаторського (ініціюючого) блоків. Це дало підстави визначити інфокомунікаційну сферу як глобальну мережеву інфраструктуру, що об'єднує всі наявні види комунікацій та систем обміну

інформації, через сукупність та взаємодію чотирьох великих сегментів: інноваційного, виробничого, інфраструктурного та споживчо-обслуговуючого.

5. Запропоновано методичне забезпечення реалізації стратегічного управління розвитком інфокомунікаційної сфери, яке включає прогностно-аналітичний, інтенсифікаційно-орієнтований та атестаційний модулі, реалізація якого сприятиме інтенсифікації інноваційних процесів у всіх сферах економічної діяльності та розвитку інноваційної інфраструктури національної економіки шляхом впровадження високотехнологічних інновацій.

6. Розроблено методичний інструментарій якісної та кількісної оцінки ефективності інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери та її інвестиційного забезпечення на базі економіко-статистичних моделей, використання якого дозволяє не тільки оцінити наявний стан, а й визначити подальші стратегічні напрями розвитку сфери та її потенціалу формувати надлишкову дохідність шляхом використання цифровізації діяльності підприємств різних сфер економічної діяльності, тим самим стимулюючи підвищення конкурентоспроможності всіх суб'єктів національної економіки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділ у монографії

1. Стратегічні напрями розвитку підприємницького сектора України : монографія / А. І. Бутенко та ін. Одеса : Інтерпрінт, 2011. 346 с. *Особистий внесок здобувача*: підготовлено підрозділ 1.6. «Місце та роль інноваційної інфраструктури в соціально-економічному розвитку держави», в якому обґрунтовано необхідність створення національної інноваційної інфраструктури як базисної складової національної інноваційної політики.

Статті у наукових фахових виданнях

2. Небога Т.В. Процес трансформування потенційного об'єкта інтелектуальної діяльності в об'єкт інтелектуальної власності – як складова частина стратегічного розвитку сучасних підприємств. *Економіка: проблеми теорії і практики*. Вип. 246: В 5 т., Т. 1. Дніпропетровськ, 2008. С. 103-112.

3. Небога Т.В. Роль держави в створенні та ефективному функціонуванні інноваційної інфраструктури. *Вісник Донецького національного університету*. Серія В. Економіка і право. Вип. 2, Том 1. Донецьк : ДНУ, 2011. С. 286-284.

Статті у виданнях іноземних держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

4. Небога Т.В. Інноваційна інфраструктура як ключова підсистема національної інноваційної системи України. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2010. № 4 (105). С. 280-287. (Включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

5. Небога Т.В. Роль телекомунікаційної сфери в процесі становлення інформаційного суспільства та оцінка стану ринку послуг зв'язку України. *Вісник Сумського державного університету*. Серія «Економіка». № 4. 2011. С. 147-156. (Видання індексується Google Scholar).

6. Небога Т.В. Інноваційна інфраструктура як економічна категорія. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2012. № 14 (166). С. 50-61. (Включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

7. Небога Т.В. Розвиток кадрової складової інформаційно-комунікаційного сектору економіки. *Економічні інновації*. 2014. № 57. С. 255-262. (Включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

8. Коваль В. В., Толкачова Г. В., Небога Т. В. Стратегічні орієнтири розвитку сфери інфокомунікацій як складової національної інноваційної інфраструктури. *Проблеми економіки*. 2017. № 1. С. 89-93. *Особистий внесок здобувача*: обґрунтовано роль інфокомунікаційних технологій як інноваційного засобу, який сприяє розвитку інновацій та їх комерціалізації, при цьому підприємства інфокомунікаційної сфери виступають суб'єктами інноваційної інфраструктури національної економіки, основною метою якої є підвищення інноваційної активності та забезпечення інноваційної діяльності. (Включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

9. Neboha T. E-commerce as a form of economic relationships of entrepreneurship subjects in the network economy. *Economics, ecology, socium*. 2018. Vol. 2 (2), pp. 43-51. DOI: <https://doi.org/10.31520/2616-7107/2018.2.2-5>. (Включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

10. Небога Т.В. Стратегічне управління інноваційним розвитком інфокомунікаційної сфери як фактор модернізації інноваційної інфраструктури національної економіки. *Інноваційна економіка*. 2020. № 3-4. С. 31-37 DOI: [10.37332/2309-1533.2020.3-4.4](https://doi.org/10.37332/2309-1533.2020.3-4.4). (Включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

Статті у виданнях Європейського Союзу

11. Коваль В. В., Небога Т. В. Державне регулювання інноваційного розвитку сфери інфокомунікацій України: проблеми та перспективи. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*. № 6 (1). 2018. С. 73-77. *Особистий внесок здобувача*: розглянуто сучасний стан державного регулювання інноваційного розвитку сфери інфокомунікацій України, розкриваються його недоліки, які спонукають до необхідності змін державної політики в цій сфері.

Тези доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій

12. Небога Т.В. Роль ІКТ в посиленні глобалізаційних тенденцій світового господарства. *Трансформація фінансових відносин в умовах економічної глобалізації*: тези доп. ІV симпоз. (м. Харків, 10 листоп. 2011 р.). Харків, 2011. С. 147 – 149.

13. Небога Т.В. Бренд як елемент інтелектуальної власності телекомунікаційної компанії. «*Наука и образование – 2012/2013*»: матеріали ІХ міжнар. наук.-практ. конф. (Прага, 27 груд. 2012 – 05 січ. 2013). Прага, 2013. С. 36-40.

14. Небога Т.В. Технологические платформы как эффективный инструмент инновационной политики. *70-та наук.-техн. конф. проф.-виклад. складу, науковців, молодих вчених, аспірантів та студентів ОНАЗ ім.*

О.С. Попова: зб. тез доп. міжнар. наук.-техн. конф. (м. Одеса, 1 – 3 груд. 2015 р.). Одеса, 2015. С. 59 – 61.

15. Небога Т.В. Державне стимулювання розвитку ІТ-галузі України: цілі та завдання. *European integration of economics, education and law: Proceedings of the International Scientific Conference*: тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (Варшава, 22-23 берез. 2018 р.). Варшава, 2018. С. 114 – 116.

16. Небога Т.В. До питання державного регулювання інноваційної сфери України. *Наукове забезпечення технологічного прогресу XXI сторіччя*: зб. тез доп. міжнар. наук. конф. (Чернівці, 1 трав. 2020 р.). Чернівці, 2020. С. 35-37.

17. Небога Т.В. Комерціалізація інноваційного продукту як функціональна складова інноваційної інфраструктури національної економіки. *Актуальні проблеми маркетингового менеджменту в умовах інноваційного розвитку економіки*: матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф. студ. та мол. наук (Луцьк, 8 трав. 2020 р.). Луцьк, 2020. С. 169-174.

АНОТАЦІЯ

Небога Т.В. Теоретико-методичне забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери національної економіки. –Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеса, 2021.

Дисертацію присвячено вирішенню актуальної проблеми розробки та обґрунтування теоретико-методичних положень та науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери національної економіки, яка виступає системоутворюючою по відношенню до інноваційної інфраструктури.

Визначено місце і роль інфокомунікаційної сфери як складової системи інноваційної інфраструктури у її формуванні, розвитку та забезпеченні ефективного функціонування і створенні відповідної моделі інноваційного розвитку на рівні макро-, мезо-, мікроекономіки.

Розроблено методичні засади інституціонального забезпечення інноваційного розвитку інфокомунікаційної сфери. Обґрунтовано науково-теоретичні основи забезпечення реалізації стратегічного управління розвитком інфокомунікаційної сфери як чинника модернізації інноваційної інфраструктури національної економіки. Удосконалено методичний інструментарій якісної та кількісної оцінки ефективності розвитку інфокомунікаційної сфери, використання якого дозволяє не тільки оцінити наявний стан, а й визначити подальші стратегічні напрями розвитку сфери.

Ключові слова: інфокомунікаційна сфера, інновації, інноваційний розвиток, інноваційна інфраструктура, національна економіка.

АННОТАЦИЯ

Небога Т.В. Теоретико-методическое обеспечение инновационного развития инфокоммуникационной сферы национальной экономики. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, Одесса, 2021.

Диссертация посвящена решению актуальной проблемы разработки и обоснования теоретико-методических положений и научно-практических рекомендаций по обеспечению инновационного развития инфокоммуникационной сферы национальной экономики, выступающей системообразующей по отношению к инновационной инфраструктуре.

Обоснована сущность инновационной инфраструктуры как системного образования, представленного комплексом взаимосвязанных элементов, создающих необходимую и достаточную основу для обеспечения реализации производственных отношений субъектов инновационной деятельности на всех стадиях инновационного цикла.

Раскрыты функции инновационной инфраструктуры, заключающиеся в обеспечении необходимыми ресурсами и услугами всех звеньев инновационного процесса с целью становления инновационного бизнеса в стране в условиях трансформационных процессов. Эффективность инновационной инфраструктуры определяется уровнем коммерциализации нововведения, долей инновационной продукции в общем объеме ВВП. Показано, что создание национальной инновационной инфраструктуры должно стать базисной составляющей национальной инновационной политики и неотъемлемой частью экономической политики государства вообще с предоставлением ей статусом государственного приоритета.

Определено место и роль инфокоммуникационной сферы как составляющей системы инновационной инфраструктуры в её формировании, развитии и обеспечении эффективного функционирования и создании соответствующей модели инновационного развития на уровне макро-, мезо-, микроэкономики. Определена системообразующая функция информационно-коммуникационных технологий в инновационной инфраструктуре, которая реализуется на двух уровнях – в собственной организации и функционировании (эндогенно), и в функционировании всей инновационной инфраструктуры в целом (экзогенно).

Разработаны методические основы институционального обеспечения инновационного развития инфокоммуникационной сферы, которые заключаются в обосновании направлений государственного обеспечения инновационного развития национальной экономики и ее инфраструктуры, и предусматривают создание инновационно-инвестиционных хабов. Представлены концептуальные основы инновационно-инвестиционного хаба как инфраструктурного образования национальной экономики.

Построены модели зависимости влияния объемов капитальных инвестиций на объемы реализованных услуг, а также влияния объемов капитальных инвестиций, стоимости необоротных активов на объемы реализованных услуг в инфокоммуникационной сфере с учетом индексов тарифов на услуги связи на основе информационных, аналитических и статистических данных, с использованием методического инструментария теории системного анализа и корреляционно-регрессионного анализа, которые статистически значимы при 95%-ном уровне надежности.

Обоснованы научно-теоретические основы обеспечения реализации стратегического управления развитием инфокоммуникационной сферы как фактора модернизации инновационной инфраструктуры национальной экономики. Усовершенствован методический инструментарий качественной и количественной оценки эффективности развития инфокоммуникационной сферы, использование которого позволяет не только оценить существующее положение, но и определить дальнейшие стратегические направления развития сферы.

Ключевые слова: инфокоммуникационная сфера, инновации, инновационное развитие, инновационная инфраструктура, национальная экономика.

SUMMARY

Neboha T.V. Theoretical and methodological support of innovative development of the infocommunication sphere of the national economy. – Manuscript.

The thesis for the degree of Candidate of Economics, specialty 08.00.03 – Economics and Management of a National Economy. – Institute of Market Problems and Economic-Ecological Research of the NAS of Ukraine, Odessa, 2021.

The thesis is devoted to the decision of an actual problem of development and theoretical and methodical positions substantiation and scientific and practical recommendations on maintenance of innovative development of national economy infocommunication sphere which acts as system-forming one in relation to an innovation infrastructure.

The place and role of the infocommunication sphere as a component of the innovation infrastructure system in its formation, development and ensuring effective functioning and creation of the corresponding model of innovative development at the level of macro-, meso-, microeconomics are determined.

Methodical bases of institutional support of innovative development of infocommunication sphere are developed. The scientific and theoretical bases of the strategic management mechanism of the infocommunication sphere development as a factor of modernization of the national economy's innovation infrastructure are substantiated. In study were improved methodological tools for qualitative and quantitative assessment of the infocommunication effectiveness, the use of which allows not only to assess the current state, but also to identify further strategic directions of development and its potential to generate excess profitability through the use of digitalization of enterprises in various spheres of economic activity.

Key words: infocommunication sphere, innovations, innovative development, innovation infrastructure, national economy.

Підписано до друку 12.01.2021 р.
Формат 60x84/16. Ум.-друк.арк. 0,9
Наклад 100 прим. Зам. № 1/21

Надруковано:

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України
Французький бульвар 29, м. Одеса-44, 65044, Україна
Тел.: (048) 722-29-05, 722-66-74, 725-40-25
e-mail: iprei@odessa.ukrtel.net
сайт: www.impeer.in.ua

Свідоцтво ДК № 6782 від 29.05.19